

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

VSRS Sklep VIII Ips 160/2017

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2017:VIII.IPS.160.2017

Evidenčna številka: VS00004023

Datum odločbe: 05.09.2017

Opravilna številka II.stopnje: Sodba VDSS Pdp 210/2017

Senat: Marjana Lubinič (preds.), mag. Marijan Debelak (poroč.), dr. Mateja Končina Peternel, Borut Vukovič, mag. Irena Žagar

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: redna odpoved pogodbe o zaposlitvi - poslovni razlog - nova opredelitev delovnega mesta - zaposlovanje novih delavcev - trditveno in dokazno breme - zavrnitev dokazov - informativni dokaz

Zveza: ZPP člen 339, 339/2, 339/2-8

Jedro

Utemeljenost poslovnega razloga je odvisna od presoje, ali je tožnično delo postalo nepotrebno na širšem območju Ljubljane z okolico, in ne le, ali je postalo njeno delo nepotrebno pri naročniku A. Skladno s pogodbo o zaposlitvi z dne 28. 11. 2005 je namreč tožnica delo opravljala na širšem območju Ljubljane z okolico, zato je (ne)potrebnost dela v A. le ena izmed okoliščin za presojo obstoja poslovnega razloga.

Tožnica je zadostila trditvenemu bremenu z navedbo, da je seznanjena s tem, da je toženka v obdobju pred odpovedjo in po izdani odpovedi zaposlovala nove delavce - čistilke na območju Ljubljane in okolice in predlagala ustrezne dokaze (poleg njenega zaslišanja). Ne drži očitek sodišč, da ni pojasnila, za katera dela in kdaj naj bi toženka na novo zaposlovala.

Revizijsko sodišče se ne strinja tudi z dodatno obrazložitvijo sodišča druge stopnje, da predlagani dokazi predstavljajo informativne dokaze in da bi se šele z izvedbo teh dokazov razkrila dejstva, ki bi jih tožnica po tem zatrjevala, saj je tožnica že zatrjevala nezakonitost njene odpovedi pogodbe o zaposlitvi in navedla razloge, te navedbe pa bi predlagani dokazi lahko le potrdili ali pa ne. Tudi sicer, torej tudi v primeru, če bi imeli opravka z informativnim dokazom, je treba opozoriti na teorijo in prakso, ki predvidevata izjemo od načelne prepovedi informativnega in poizvedovalnega dokaza.

Izrek

I. Reviziji se ugodi, sodbi sodišč druge in prve stopnje se v delu, v katerem je bil zavrnjen zahtevek tožnice za ugotovitev nezakonitosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi, poziv na delo, plačilo nadomestila plače od 28. 7.

2015 z zakonskimi zamudnimi obrestmi in glede odločitve o stroških postopka razveljavita in se v tem obsegu zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

II. Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbeni zahtevek za ugotovitev, da je odpoved pogodbe o zaposlitvi z dne 29. 7. 2014 nezakonita in se razveljavi (I. točka izreka). Odločilo je, da tožnici 8. 4. 2015 delovno razmerje ni prenehalo, ampak je trajalo do 27. 7. 2015; toženka ji je dolžna za ta čas obračunati nadomestilo plače in ji po odvodu davkov in prispevkov plačati neto nadomestilo plače, zmanjšano za prejeta neto nadomestila za čas brezposelnosti za to obdobje, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 19. v mesecu za pretekli mesec. V preostalem delu (glede poziva na delo, obračuna in plačila nadomestila plače po 28. 7. 2015, plačila razlike v nadomestilu plače v višini neto prejetega nadomestila za čas brezposelnosti z zakonskimi zamudnimi obrestmi in plačila zakonskih zamudnih obresti od nadomestila plače od 18. do 19. v mesecu za pretekli mesec) je tožbeni zahtevek zavrnilo (II. točka izreka). Odločilo je še, da tožnica sama krije svoje stroške postopka (III. točka izreka).

2. Sodišče druge stopnje je pritožbi tožnice in toženke zavrnilo, potrdilo izpodbijano sodbo ter odločilo, da tožnica krije sama svoje stroške pritožbenega in revizijskega postopka.¹

3. V reviziji tožnica uveljavlja revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava in bistvene kršitve določb pravnega postopka. Navaja, da sodišče druge stopnje ni upoštevalo pomembnih dejstev, in sicer da je bila tožnica v času, ko ji je toženka odredila delo pri naročniku A., v bolniškem staležu ter da te odreditve ni nikoli prejela. Ker delavcu v času bolniškega staleža ni mogoče odrediti dela, odreditev dela pri naročniku A. ni pravno veljavna in je sodišče ne bi smelo upoštevati. Sodišči tudi nista upoštevali dokaznih predlogov, s katerimi je dokazovala trditve, da je toženka v spornem obdobju zaposlovala nove čistilke v Ljubljani. S tem je bila seznanjena (in v to informacijo, ki jo je dobila od sodelavk, ne dvomi), podatke o navedenem pa imata samo toženka in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Tožnici imena na novo zaposlenih čistilk niso znana in jih zato ne more navajati. Zaradi zavrnitve dokaznih predlogov ji je bila kršena pravica do pravičnega sojenja; odločitev sodišče po izvedbi teh dokazov bi bila povsem drugačna.

4. V odgovoru na revizijo toženka prereka revizijske navedbe in predlaga zavrnitev revizije.

5. Revizija je utemeljena.

6. Revizija je izredno pravno sredstvo zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji (prvi odstavek 367. člena Zakona o pravnem postopku, v nadaljevanju ZPP, Ur. l. RS, št. 73/07 in naslednji). Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni (prvi odstavek 371. člena ZPP).

7. Revizija neutemeljeno uveljavlja obstoj bistvenih kršitev določb pravnega postopka, ko zatrjuje, da sodišče druge stopnje ni upoštevalo tega, da tožnica odreditve na delo pri naročniku A. ni nikoli prejela. Tožnica tega namreč ni zatrjevala pred sodiščem prve stopnje, niti v pritožbi, zato se tudi sodišče druge

stopnje do te navedbe ni moglo opredeliti. Gre za nedovoljeno revizijsko novoto (372. člen ZPP).

8. Stališče revizije, da delavcu v času bolniškega staleža ni mogoče spreminjati lokacije dela ter da je zato odreditev dela tožnici pri naročniku A. pravno neveljavna, tudi ni materialnopravno pravilno.² Za odreditev dela na drugem delovišču ni pomembno, če je delavec v času takšne odreditve v bolniškem staležu, saj dejstvo začasne odsotnosti delavca zaradi zdravstvenih razlogov samo po sebi ni ovira za odreditev dela na drugi lokaciji (v skladu s pogodbo o zaposlitvi). Seveda je ob tem razumljivo, da bo delavec delo na odrejenem delovišču začel opravljati šele po izteku staleža.

9. Tudi sicer je v konkretnem primeru utemeljenost poslovnega razloga odvisna od presoje, ali je tožnično delo postalo nepotrebno na širšem območju Ljubljane z okolico, in ne le, ali je postalo njeno delo nepotrebno pri naročniku A. Skladno s pogodbo o zaposlitvi z dne 28. 11. 2005 je namreč tožnica delo opravljala na širšem območju Ljubljane z okolico, zato je (ne)potrebno delo v A. i le ena izmed okoliščin za presojo obstoja poslovnega razloga. Zaradi prenehanja izvajanja storitev čiščenja toženke za naročnika A. je toženka tožnici skladno s pogodbo o zaposlitvi morala zagotoviti (drugo) delo na širšem območju Ljubljane z okolico. Sodišči sta ugotovili, da ga ni imela in zato presodili o utemeljenem poslovnem razlogu za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi. Nasprotno revizijske navedbe s tem v zvezi niso utemeljene.

10. Revizijski očitke bistvene kršitve določb pravnega postopka se nanaša tudi na postopanje sodišča druge stopnje v zvezi s presojo sodišča prve stopnje, ki je zavrnilo dokazni predlog tožnice, naj sodišče toženci naloži, da predloži podatke o zaposlitvah na širšem območju Ljubljane z okolico ter številu delavcev pred in po podani odpovedi, oziroma naj opravi poizvedbe pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije o morebitnih novih zaposlitvah pri toženci v letu 2014.³ S temi predlogi je tožnica dokazovala trditve, da je toženka v spornem obdobju zaposlovala nove čistilke v Ljubljani, da zato potreba po delu tožnice na širšem območju Ljubljane z okolico ni prenehala in da poslovni razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi ni utemeljen.

11. Tožnica je v postopku pred sodiščem prve stopnje (in v pritožbi) torej navedla, da je seznanjena s tem, da je toženka v obdobju pred odpovedjo in po izdani odpovedi zaposlovala nove delavce - čistilke na območju Ljubljane in okolice. Po stališču sodišča prve stopnje je tožnica zgolj pavšalno trdila, da je toženka na novo zaposlovala, ker ni navedla in dokazala, za katera dela in kdaj.⁴ Sodišče druge stopnje je te razloge pokrilo z razlago, da tožnica ni navedla in dokazala, za katera dela in kdaj naj bi toženka na novo zaposlovala, da "ob odsotnosti konkretnih navedb v zvezi s tem predstavljajo njeni dokazni predlogi informativni dokaz" in "da sodišče ne sme izvajati dokazov, ki jih je stranka predlagala zgolj zato, da bi se razkrila dejstva, ki bi jih šele potem zatrjevala (informativni dokaz)."

12. Revizijsko sodišče se s temi razlogi ne strinja. Obrazložitev sodišča prve stopnje (ki jo je potrdilo sodišče druge stopnje), češ da je bistveno, da se obstoj poslovnega razloga za odpoved presoja po trenutku, ko je odpoved podana (nanaša pa se na novo zaposlovanje), ne predstavlja utemeljenega razloga za zavrnitev celotnega dokaznega predloga tožnice. Tožnica je res podala dokazni predlog za pridobitev podatkov o zaposlovanju toženke za obdobje šestih mesecev pred in po odpovedi pogodbe o zaposlitvi, vendar to ne opravičuje sodišča, da v tem okviru ne pridobi in ne preveri podatkov le za določeno krajše obdobje pred in po odpovedi pogodbe o zaposlitvi z dne 29. 7. 2014. Nesprejemljivo je tudi stališče, da je bistveno, ali je toženka imela delo (in za to zaposlila nove delavce), ki bi ga tožnica glede na pogodbo o zaposlitvi z dne 28. 11. 2005 lahko opravljala, tega pa iz podatkov o delavcih toženke sodišče ne bi moglo ugotoviti. Ravno iz podatkov o zaposlitvah delavcev bi sodišče lahko ugotovilo, ali je toženka za tožnico

imela delo (ker je morda zaposlovala nove čistilke). Če bi namreč izvedba dokaznih predlogov tožnice pokazala, da je toženka v času odpovedi pogodbe o zaposlitvi tožnici na širšem območju Ljubljane z okolico zaposlovala nove delavce na delovna mesta, ki bi bila ustrezna za tožnico, bi to pomenilo, da potreba po delu pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi tožnice ni prenehala.⁵

13. Tožnica je tudi sicer zadostila trditvenemu bremenu z navedbo, da je seznanjena s tem, da je toženka v obdobju pred odpovedjo in po izdani odpovedi zaposlovala nove delavce - čistilke na območju Ljubljane in okolice⁶ in predlagala ustrezne dokaze (poleg njenega zaslišanja)⁷. Ne drži očitok sodišč, da ni pojasnila, za katera dela in kdaj naj bi toženka na novo zaposlovala. Navedla je, za katera dela jih je zaposlovala (na delovno mesto čistilke), in kdaj jih je zaposlovala (v obdobju pred odpovedjo in po odpovedi). Te navedbe so dovolj jasne in konkretne in so toženki omogočile, da spozna, katero konkretno življenjsko dogajanje zadevajo ter ji tako omogočile tudi preverjanje resničnosti zatrjevanih dejstev. Tudi zaposlitev tožnice kot čistilke ne omogoča zaključka, da je razpolagala z relevantnimi in dovolj natančnimi informacijami glede (novega) zaposlovanja toženke, zlasti ob dejstvu, da je bila tako pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, kot po tem, v bolniškem staležu. Na drugi strani je bila toženka kot delodajalka seznanjena z vsemi pomembnimi dejstvi glede zaposlovanja v času odpovedi pogodbe o zaposlitvi (dokazov o njih pa ni predložila). Tožnica je pojasnila, da je bila z novim zaposlovanjem čistilk seznanjena, da pa imata konkretne podatke o tem le toženka in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, saj ji imena na novo zaposlenih niso znana. Tožnici zato ni mogoče nalagati pretiranega bremena substanciranja trditev. Zahteva, da bi morala zatrjevati dejstva, ki so bila zunaj njenega zaznavnega območja in jih glede na položaj pri toženki niti ne bi mogla poznati, je v obravnavanem primeru prestroga.

14. Revizijsko sodišče se ne strinja tudi z dodatno obrazložitvijo sodišča druge stopnje, da predlagani dokazi predstavljajo informativne dokaze in da bi se šele z izvedbo teh dokazov razkrila dejstva, ki bi jih tožnica po tem zatrjevala, saj je tožnica že zatrjevala nezakonitost njene odpovedi pogodbe o zaposlitvi in navedla razloge, te navedbe pa bi predlagani dokazi lahko le potrdili ali pa ne.

15. Tudi sicer, torej tudi v primeru, če bi imeli opravka z informativnim dokazom, je treba opozoriti na teorijo in prakso⁸, ki predvidevata izjemo od načelne prepovedi informativnega in poizvedovalnega dokaza. Prepoved informativnega dokaza je gotovo utemeljena takrat, ko stranka pozna ali bi lahko spoznala dejstva, ki jih mora zatrjevati v okviru trditvenega bremena. Drugače pa je v primerih, ko mora stranka zatrjevati dejstva, ki so zunaj njenega zaznavnega območja. Čim bolj je stranka oddaljena (odrezana) od informacijskega vira, nosi pa trditveno breme, toliko manj možnosti ima, da zadosti zahtevam po substanciranju dejanskih navedb. Obenem se povečuje njena potreba, da poseže po dokazu, s pomočjo katerega bo šele izvedela za pomembna dejstva. Različnost dostopa do relevantnih informacij mora vplivati tudi na razumevanje bremena substanciranja. V takih primerih je treba zato po eni strani omiliti zahteve glede substanciranja dejanskih navedb, po drugi strani pa dovoliti poizvedovalni dokaz, da se zagotovi poštenost sojenja. V nasprotnem primeru je ogrožen sam cilj pravnega postopka, ki je v varstvu pravic, ki jih imajo pravni subjekti na podlagi materialnega prava.⁹

16. Z opustitvijo izvedbe predlaganih dokazov je bilo tožnici onemogočeno dokazovanje odločilnega dejstva, kar je vplivalo na pravilnost in zakonitost odločitve. Sodišči druge in prve stopnje sta torej preuranjeno presodili, da je toženki uspelo dokazati, da je prenehala potreba po tožničinem delu na širšem območju Ljubljane z okolico in da je poslovni razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi zato utemeljen. Z neupravičeno zavrnitvijo navedenih dokaznih predlogov za ugotavljanje zaposlovanja novih čistilk v spornem obdobju sta kršili pravico tožnice do (izvedbe predlaganih) dokazov, ki je sestavni del pravice do izjavljanja v postopku. Kršitev te pravice predstavlja absolutno bistveno kršitev pravil postopka iz 8. točke

drugega odstavka 339. člena ZPP.¹⁰

17. Ugotovljena kršitev je narekovala razveljavitev sodb sodišč druge in prve stopnje v delu, v katerem je bil zavrnjen zahtevek tožnice za ugotovitev nezakonitosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi, poziv na delo in plačilu nadomestila plače od 28. 7. 2015 z zakonskimi zamudnimi obrestmi ter glede odločitve o stroških postopka in v tem obsegu vrnitev zadeve sodišču prve stopnje (prvi odstavek 379. člena ZPP), ki naj v novem sojenju navedeno procesno kršitev odpravi. V ta namen naj izvede predlagane dokaze v zvezi z morebitnim zaposlovanjem novih delavk - čistilk in podaljševanjem pogodb o zaposlitvi za določen čas.

18. Odločitev o revizijskih stroških se pridrži za končno odločbo (tretji odstavek 165. člena ZPP).

¹ Ta odločitev se nanaša na stroške predhodne revizije v istem sporu - sklep VS RS VIII Ips 213/2016 z dne 21. 2. 2017.

² Iz dosedanjih dejanskih ugotovitev sodišč izhaja, da je tožnica delo nazadnje opravljala pri B. (do leta 2010), ko je toženka prekinila sodelovanje s tem naročnikom. Zato je v skladu s pogodbo o zaposlitvi tožnici odredila delo na drugem delovišču (pri naročniku A.).

³ Revizija v zvezi s tem izrecno ne omenja več zaposlovanja in podaljševanja zaposlovanja čistilk za določen čas, čeprav se je v dosedanjem postopku tudi na te zaposlitve sklicevala skupaj z navedbami o (domnevno nezakonitem) novem zaposlovanju.

⁴ Sodišče prve stopnje je v obrazložitvi zavrnitve dokaznih predlogov navedlo še, da je bistveno, da se obstoj poslovnega razloga za odpoved presoja po trenutku, ko je odpoved podana (in ne za celo leto), da je bistveno, ali je toženka imela delo (in za to zaposlila nove delavce), ki bi ga tožnica glede na pogodbo o zaposlitvi z dne 28. 11. 2005 lahko opravljala, tega pa iz podatkov o delavcih toženke sodišče ne bi moglo ugotoviti.

⁵ Sodišče prve stopnje je v obrazložitvi sodbe navedlo tudi, da bi lahko tožnica pavšalno navedbo glede zaposlovanja novih čistilk konkretizirala s predložitvijo podatkov o javnih objavah delovnih mest pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Takšna zahteva pomeni za delavca preveliko breme. Ni namreč mogoče pričakovati, da bo delavec že pred in po odpovedi pogodbe o zaposlitvi zaradi morebitnega sodnega spora predvidel in preveril vse okoliščine, ki bi bile morda pomembne in bi lahko vplivale na presojo utemeljenosti (ne)zakonitosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Poleg tega se lahko v določenih primerih pogodba o zaposlitvi sklene tudi brez javne objave na Zavodu za zaposlovanje. Iz dosedanjih podatkov pa izhaja tudi, da je bila tožnica pred in po prejemu odpovedi pogodbe o zaposlitvi v bolniškem staležu.

⁶ Navedla je tudi, da je večina delavk zaposlenih za določen čas, da bi morala toženka zato najprej preveriti, kdaj tem poteče pogodba in ne bi smela na novo zaposlovati oziroma podaljševati pogodb za določen čas. Predlagala je, da toženka predloži podatke o teh zaposlitvah.

⁷ Tudi tega dokaza, vsaj v tej smeri, sodišče ni izvedlo.

⁸ Npr. sodba Vrhovnega sodišča RS opr. št. III Ips 136/2015 z dne 25. 10. 2016, sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. II Ips 815/2009 z dne 21. 3. 2013, sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. II Ips 163/2012 z dne 17. 1. 2013, sklep in sodba Vrhovnega sodišča RS, opr. št. III Ips 130/2009 z dne 29. 5. 2012, sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. II Cp 1778/2015 z dne 9. 9. 2015, sklep Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. II Ip 2909/2015 z dne 26. 8. 2015, sodba Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. I Cpg 1694/2014 z dne 3. 12. 2014 in sodba Višjega sodišča v Ljubljani opr. št. II Cp 2311/2014 z dne 29. 10. 2014.

⁹ M. Dolenc, O vlogi informativnega dokaza v pravnem postopku, Podjetje in delo, št. 6-7, 2011, str. 1467 in M. Dolenc, Informativni dokaz v pravnem postopku, Pravna praksa, št. 31-32, 2010, str. 8.

¹⁰ J. Zobec v L. Ude in drugi, Pravdni postopek: zakon s komentarjem, 2. knjiga, Uradni list RS, GV

Založba, Ljubljana 2006, str. 287 in nasl.

Datum zadnje spremembe: 12.07.2018